مرکز مطالعات استراتیژیک و منطقوی
د ستراتېژيکو او سيمه‌ييزو څېړنو مرکز

تحلیل هفته

شماره: ۲۷۷ (از ۳ الی ۱۰ قوس ۱۳۹۷ هـ ش)

این نشریه مجموعهٔ تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌واری است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

د ملي يووالي حکومت بهرنی سياست؛ لاسته‌راوړنې او نيمګړتياوې

د ولسمشر غني بهرنی سياست ۳
د بهرني سياست لاسته‌راوړنې ۴
د بهرني سياست نيمګړتياوې ۵

د ملي يووالي حکومت بهرنی سیاست؛ لاسته‌راوړنې او نیمګړتیاوې

د ولسمشر غني په مشری د ملي يووالي حکومت له جوړېدو راهیسې، څه باندې څلور کاله تېرېږي او په دې موده کې هېواد له امنیتي او سیاسي بې‌ثباتۍ او اقتصادي ننګونو سره مخ و. په دې منځ کې بهرنی سیاست هغه برخه وه، چې د ملي يووالي حکومت د ځینو ستونزو ترڅنګ، لاسته‌راوړنې هم پکې درلودې.

په ټولیز ډول، د ولسمشر غني په دوره کې د افغانستان بهرني سیاست تر ډېره غبرګوني چلند درلود او دا تر ډېره بیا په هېواد کې له امنیتي وضعیت سره تړل شوی و. دغه راز بهرنی سیاست بې‌ثباته روان و او په يو شمېر برخو کې نامتوازن هم و.

دا چې په ټوله کې د ملي يووالي حکومت د بهرني سیاست تګلاره څه وه او په تېرو څه باندې څلورو کلونو کې د بهرني سیاست په برخه کې څه لاسته‌راوړنې او نیمګړتیاوې موجودې وې؟ هغه موضوعات دي چې دلته مو پرې بحث کړی دی.

د ولسمشر غني بهرنۍ سیاست

له ۲۰۰۱م کال را وروسته بیا د حامد کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې تر پایه، د افغانستان پر بهرني سیاست ډېری مهال له دې امله نیوکې موجودې وې چې ګواکې په غبرګوني ډول مخته وړل کېږي. له دې ورهاخوا په دغو ۱۳ کلونو کې له ګاونډیانو سره د اړیکو خرابوالی، د ګاونډیو او نورو هېوادونو پر وړاندې د متوازن بهرني سیاست نه لرل هغه څه وو چې په دې موده کې یې د افغانستان پر بهرني سیاست نیوکې زیاتې کړې وې.

په ۲۰۱۴م کال کې د ملي یووالي حکومت له راتګ سره، اشرف غني د ولسمشر په توګه د لوړې د مراسمو پر مهال وویل، چې د افغانستان ستونزه بهرني ابعاد لري او له همدې امله بهرنی سیاست د هېواد لپاره حیاتي ارزښت لري. ولسمشر غني د افغانستان د بهرني سیاست اړوند پنځه کړۍ معرفي کړې. په دغو کړیو کې هېوادونه او نړیوال سازمانونه په لاندې پنځو برخو وېشل شوي وو:

لومړۍ کړۍ: ګاونډي هېوادونه؛

دویمه کړۍ: د اسلامي نړۍ هېوادونه؛

درېیمه کړۍ: امریکا، اروپا، جاپان او کاناډا؛

څلورمه کړۍ: آسیايي هېوادونه؛

پنځمه کړۍ: نړیوال سازمانونه.

په ټولیز ډول، په دې دوره کې د بهرني سیاست تر ټولو ډېره پاملرنه د سولې قضیې او اقتصادي پیوستون او د نړیوالو مرستو راجلبولو ته وه. د سولې په برخه کې ګاونډیو هېوادونو او اسلامي نړۍ ته زیاته پاملرنه وشوه، ځکه دا هېوادونه په تېرو څلورو لسیزو کې د افغانستان په قضیه کې ښکېل دي. خو دا چې اوسمهال افغانستان د امریکا، اروپا، کاناډا، جاپان او ځینو نړیوالو سازمانونو پر مرستو او ملاتړ متکي دی، نو ځکه دوی ته هم د ولسمشر په تګلاره کې ځانګړې پاملرنه وشوه. په دې دوره کې د یوه اغېزناک او ګټور بهرني سیاست لپاره د ملي یووالي حکومت له هڅو سره سره، بیا د حکومت د بهرني سیاست تګلارې د ځینو لاسته‌راوړنو ترڅنګ ستونزې او نیمګړتیاوې هم لرلې.

د بهرني سياست لاسته‌راوړني

د ولسمشر غني په دوره کې د ملي يووالي حکومت د بهرني سياست تګلاره لاندې لاسته‌راوړنې لري:

- **د نړيوالو مرستو جلبول:** ولسمشر غني د ملي يووالي حکومت په لومړيو کې د بهرني سياست د تګلارې پر مټ، له افغانستانه د بهرنيو ځواکونو د ډېرې برخې له وتلو وروسته وتوانېد، چې د افغان ځواکونو او بيارغونې په موخه په ۱۳۹۵ هـ ش کال کې په وارسا او بروکسيل کنفرانسونو کې د اروپايي هېوادونو او امريکا مرستې راجلب کړي.

  د وارسا په غونډه کې، د ناټو مشرانو پريکړه وکړه، چې د ۲۰۱۷ کال تر پايه به خپل سرتيري په افغانستان کې ساتي او تر ۲۰۲۰ کال پورې به له افغان حکومت سره د افغان ځواکونو څخه د ملاتړ په موخه ۴.۵ مليارد ډالره مرسته کوي. په بل اړخ کې، د بروکسل په غونډه کې د بيارغونې لپاره له افغان حکومت سره د ۱۵.۲ مليارد ډالرو مرسته وشوه.

- **د انرژۍ د لېږد سيمه‌ييزې پروژې:** د ملي يووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني وتوانيد چې د يو شمېر سيمه‌ييزو پروژو عملي کارونه پيل کړي. لکه د برېښنا د کاسا-۱۰۰۰ او د تاپي د غازو نلليکې ستري سيمه‌ييزې پروژې.

- **تجارت او ترانزيټ:** د ملي حکومت پر مهال ولسمشر غني د ترانزيټي لارو په متنوع کولو او افغانستان د يوه هېواد له انحصار څخه ايستلو په برخه کې هم‌لاسته راوړنې لرلې.

  د ملي يووالي حکومت پر مهال د افغانستان، ايران او هند ترمنځ د چابهار بندر د پراختيا ترانزيټي او سوداګريز تړون لاسليک شو، چې له مخې به يې افغانستان له نړۍ او هند له افغانستان او منځنۍ اسيا سره سوداګري او راکړه‌ورکړه د چابهار بندر له لارې کوي؛ د افغانستان او ترکمنستان ترمنځ د رېل پټلۍ جوړول؛ د افغانستان د هرات او د ايران د خواف ترمنځ د ريل پټلۍ جوړول؛ د افغانستان او چين ترمنځ د رېل له لارې د سوداګرۍ پيل. له ځينو هېوادونو سره د هوايي دهليزونو رامنځته کول او نړيوالو بازارونو ته د افغاني صادراتو رسېدل، هغه څه دي چې په دې دوره کې د ترانزيټي سوداګرۍ په برخه کې شوي دي.

- **سولې ته د رسېدو په موخه د بهرني سياست له لارې هڅې:** د ملي يووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني د بهرني سياست لارې هڅه وکړه چې طالبان په يو ډول د سولې خبرو ته حاضر کړي. د ملي يووالي حکومت وتوانيد چې د اسلامي نړۍ د ديني عالمانو غونډه په سعودي عربستان کې جوړه

کړي او د مکې معظمې د امام له خولې په افغانستان کې د طالبانو روانه جګړه ناروا وبولي. د دې ترڅنګ، پر پاکستان د امريکا فشارونه هم هغه څه وو، چې افغانستان يې له تېرې يوې‌نيمې لسيزې راهيسې په لټه کې و.

- **د بيت المقدس په قضيه کې د امريکا خلاف رايه کارول:** نږدې يو کال وړاندې، افغانستان د ملګرو ملتونو سازمان په هغه بېړنۍ ناسته کې چې د امريکا له لورې د اسرائيلو د پلازمېنې په توګه د بيت المقدس د رسميت پېژندلو په اړه جوړه شوې وه، د امريکا د درېځ خلاف رايه ورکړه او په دې توګه د ملي يووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني د يوه اسلامي هېواد د ولسمشر په توګه خپل مسووليت ادا کړ او په بيت المقدس کې يې د امريکا د سفارت له پرانيستلو سره مخالفت وکړ.

د بهرني سياست نيمګړتياوې

د ملي يووالي حکومت پر مهال که څه هم د افغانستان بهرني سياست لاسته راوړنې لرلې؛ خو د لاسته راوړنو ترڅنګ يې ځينې نيمګرتياوې هم درلودې، چې لاندې يې يادونه کوو:

لومړی: د ولسمشر غني په دوره کې د افغانستان بهرنی سياست بيا هم تر ډېره غبرګوني و، چې له همدې امله يې په ډېرو مواردو کې توازن هم نه درلود. د بېلګې په توګه د ملي يووالي حکومت په لومړيو کې کابل له اسلام آباد سره خپلې اړيکې دومره ګرمې او نږدې کړې چې تر يوې مودې يې نوي ډهلي ته بيخي شا کړې وه؛ خو د څو مياشتو په تېرېدو سره دا ګرموالی ختم شو او کابل بېرته د نوي ډهلي په لوري مخه کړه او داسې مهال هم راغی د تورخم او چمن بندرونه وتړل شول، پر سرحدي پولو څو ځله نښتې وشوې چې مرګ ژوبله يې هم درلوده او آن دا چې افغان حکومت د آسيا زړه په کنفرانس کې د پاکستان ۵۰۰ ميليون ډالره مرسته رد کړه.

د سعودي او يمن په قضيه کې د ملي يووالي حکومت ځان له بې پلوۍ وايست او د سعودي عربستان له درېځه يې ملاتړ اعلان کړ. دغه راز ولسمشر غني ونه توانيد چې د نړيوالو زبرځواکونو ترمنځ هم توازن وساتلی شي او په خپلواکه توګه د سيمې او نړۍ له بېلابېلو هېوادونو سره اړيکې وساتي. په ځانګړې توګه له امريکا او روسيې سره په اړيکو کې د توازن نشتون د دې لامل شو، چې د ملي يووالي حکومت په دوره کې د دغو دواړو هېوادونو ترمنځ سړه جګړه پيل او کال په کال ګرمه شي.

دويم: د ملي يووالي حکومت پر مهال د افغانستان د کمزوري حاکميت او داخلي اختلافاتو له امله د بهرني سياست په برخه کې ډېرى مهال واحد او وروستى دريځ نه و معلوم. د بېلګې په توګه د مختلفو راپورو پر بنسټ له تېرو څو کلونو راهيسې پر ايران له دې امله تورونه دي چې افغانان د سوريې جګړې ته لېږي. په دې اړه افغان حکومت څو ځله د پلټنو ژمنه کړې او ترڅنګ يې ولسي جرګې او مشرانو جرګې هم ډېر کله په مستقيمه توګه پر ايران له دې امله سختې نيوکې کړې دي او له دې کار څخه يې د لاس اخيستلو غوښتنې کړې دي؛ خو نه يوازې دا چې افغان حکومت په دې اړه تر ډېره چوپتيا اختيار کړې وه، بلکې د اجراييه رياست دويم مرستيال محقق د ايران په خاوره کې يوې غونډې ته د وينا پر مهال له دغه کار څخه ملاتړ وکړ او د ايران په ملاتړ د داعش پر ضد د فاطميون ډلې ستاينه يې وکړه.

دريیم: ولسمشر غني د ملي يووالي حکومت په لومړيو کې په ډېره بېړه له امريکا سره امنيتي تړون لاسليک کړ؛ خو په وروستيو کې يې پايله دا شوه چې په افغانستان کې روانه جګړه لا پراخه شوه، ملکي تلفات زيات شول او سلګونه زره افغانان د جګړو او بمباريو له کبله د خپلو سيمو پرېښودو ته اړ شول.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com - csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.com -- www.csrskabul.net

شمارۀ تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590

محقق و مسؤول تحلیل هفته: ضیاءالاسلام شیرانی (+93) 764747548 zi.shirani@gmail.com

محقق و مسؤول نشر تحلیل هفته: احمدشاه راشد (+93) 784249421 ahmadshahr786@gmail.com